

Paisatges

"Eixia de cada incursió al bosc des de les pistes amb les botes i els camals mullats d'aiguatge, sense collita, cansat, content, em sentia feliç de tenir també al meu país boscos humits i muntanyes respectablement altes i espesses. Som rics, som inconscients, viatgem poc, deixem plàstics i llandes a tot arreu, però encara tenim una esperança."

Per raons en cada cas diverses —predicacions, nostàlgia o ganes de mirar— he corregut aquests primers dies d'octubre i últims de setembre els paisatges del meu petit país. Els paisatges d'aquest país petit poden començar a l'horta —l'horta de València— on jo vaig nàixer i on ara, entre Pinedo i Paiporta, les obres públiques cobreixen la terra de rotundes d'asfalt i d'autopistes. Però hi he trobat, mirant a poc a poc, extenses vistes de terra ben llaurada i d'hortalisses, alqueries no despintades ni perdudes, ruïnes de barraques, cavalls llaurant i homes amb faixa, amb una mà a l'esquena i una altra treballant amb l'aixadeta, birbant. Ací hi ha els camps més pulcrament cuidats de tot el planeta, i sé el que dic, aquest és el lloc on la terra és treballada com els orfebres fan el seu ofici: amb una perfecció, una delicadesa, una suavitat de textura i d'efectes que té més relació amb l'estètica que amb l'economia agrària. A l'horta de València l'agricultura és una forma d'art. De línies pures, rectes, utilíssimes, bellament racional: res d'exuberància, caragols barrocs ni altres fantasies que els ignorants —els qui no miren, i pensen poc— atribueixen a l'horta valenciana. És un prodigi de netíssima severitat. És un paisatge humà, com un tauler d'escacs.

A l'Albufera he fet una llarga passejada en barca, per la part del racó de l'Olla i pels canals que van cap al Palmar. El barquer era jove i optimista, em deia que l'aigua és ara més neta que fa alguns anys, que hi ha més peixos i més aus, que el llac s'està salvant. Espere que siga cert. Recórrer aquests canals amples entre els canyars i la boga és fer un viatge molt remot, a un lloc amagat, un paisatge de país llunyà, que no pot estar tan increïblement prop de València: quina gran ciutat d'Europa té dins el seu municipi un paisatge com aquest? Una albufera, una marjal, arrossars, canals, canyars, garses reials que esperen a la vora de l'aigua i al·len un vol ple de solemnitat, ànecs residents que es capbussen buscant peixets, bandes de coll-verds que vénen de pas i encara no han caigut en les caceres. I a les vores del llac, distants, homes que cremen rostolls d'arròs i al·len grans fumegueres.

Entre Santa Pola i Guardamar hi ha també llacunes i aiguamolls, taulers d'escacs d'aigua de la mar d'on ixen petites muntanyes de sal blanca i de sal grisa. Darrere de les salines, en un paisatge obert que és com trobar un llac entre l'arena i l'herbei cremat, estols de flamencs de color blanc i rosa passen el matí dins l'aigua, quiets sobre les llargues potes, o fan un

vol curt i encalmat, o abaixen el coll ondulat per buscar menjar entre el fang. Darrere hi ha la terra blanca i fina del camp d'Elx, aquelles hortes impossibles en un lloc tan eixut, horts de palmeres, magraners, figueres, i les lletugues i les tomaqueres que creixen com a miracles, ordenades, en bancals fets de pols blanca. I darrere encara, més amunt, hi ha la pedra i la terra resseca i dura de Monòver, de Novelda i del Pinós, allà on una altra varietat de l'espècie humana mai no hauria prosperat com aquesta varietat de valencians. De natural, és terra d'espart o d'altres herbes igualment estepàries, i de figueres de pala com a verdor més notable. Però ací el raim el conserven en bosses de paper, moltes setmanes abans de tallar-lo del cep, i formen petits paisatges de vinyes verdes sobre l'aspra terra cremada, amb milers de bosses blanques entre els pàmpols.

La tardor, a la Plana, és per a mi el millor temps per passejar entre els tarongers. En bicicleta, si pot ser, un matí suau entre sol i núvols. Els camins dels tarongerars d'horta antiga són fondos, a força de passar-hi aigua i rodes de carro, i hi ha llocs, anant cap a la mar d'Almassora o de Borriana, que la verdor dels arbres i de l'herba té una espessor, una densitat i una tendror intensa i tova que no es troba entre els horts que abans eren secà. He passejat en bicicleta pels tarongers de terra més alta, eixuts, de verdor clara i d'aroma més intensa quan trenques un branquilló, i he passejat entre els arbres més antics i humits, allà on se sent l'olor humida de la mar d'octubre. He menjat la primera taronja robada: una clementina petita, de pell a penes groguejant, que deixava als dits un perfum intens i molt net.

Això era el dia 9 d'octubre, de bon matí, di lluns. Diumenge i dissabte havia buscat bolets, amb resultat escàs, pels voltants del Penyagolosa. De rovellons en vaig trobar pocs, perquè davant de mi, allà on anava, ciutadans més matiners n'havien fet ja cistelles plenes. Però passejar pel bosc humit —ací ha plogut el que calia— és una rara delícia: l'herba és esponjada, la molsa verdíssima, i l'aire de les obagues, a mil cinc-cents metres, és com un aire acabat d'estrenar cada matí. Eixia de cada incursió al bosc des de les pistes amb les botes i els camals mullats d'aiguatge, sense collita, cansat, content, em sentia feliç de tenir també al meu país boscos humits i muntanyes respectablement altes i espesses. Som rics, som inconscients, viatgem poc, deixem plàstics i llandes a tot arreu, però encara tenim una esperança.

Joan F. Mira